

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatus De Conscientia, De Peccatis, De Legibus, De Fide, Spe,
Et Charitate

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

4 An possis, & tenearis omnes apostatantes à fide iudicibus fidei
denunciare.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76540)

PUNCTUM IV.

An possis, & tenearis omnes apostatantes à fide iudicibus denuntiare.

- 1 Proponitur sententia negans te obligatum esse denuntiare, cum solus delictum noster.
- 2 Contrarium opinio tenendum est.
- 3 Quando facienda est hac denuntiatio.
- 4 An excusator ab hac obligatione si speras correctione fratris hereticum emendandum? Affirmant aliqui.
- 5 Opposita sententia, ut communior, resp publica, religionique utilior amplectenda est.
- 6 Hæreticum emendatum Suarez affirmat esse denuntiantium.
- 7 Credo denuntiantium non esse, si occultus emendatus sit, & tibi constat emendatum esse.
- 8 In casu dubio semper intelligitur iudex non ad vindictam, sed ad correctionem procedere.
- 9 Quid si sub secreto accepit.
- 10 Ratione damni excusari aliquando potest, sed prudentia ipse est.
- 11 Socii criminis regulariter obligatus non est manifestare.
- 12 Proprius, & sanguine iunctis hæreticos teneat qui denuntiare.
- 13 Quid dicendum de filio respectu patris, aut e contra? Negant aliqui.
- 14 Prohibitus est obligatum esse, casu quo alia via hæresim impingere non possit.
- 15 Filius in hoc casu à patris latis adversus filios hæretici liberatur.
- 16 Quid dicendum de uxore respectu mariti, aut de contra.
- 17 Non tenentur inquisitores denuntiare, qui eis non subicitur.
- 18 Episcopus à iurisdictione Inquisitorum excipitur, & qui nomine Episcopi comprehendantur in hac expeditione.
- 19 Excipitur nuntius seu officialis Pontificis.
- 20 Teneatque hos exemplis inquisitoribus fidei denuntiare, quando non datur ad Pontificem recursus? Probabilis credo te teneri.
- 21 Expenduntur pene late adversus omittentes denuntiationem obligati sunt.

Quando delictum probare potes, nemini est dubium te posse, & debere denuntiare, ex c. quæpiet 2. q. 7. & c. de hæres. Solum est controversia, quando delictum à occultum est, ut nullus alius præter te coniciat illius sit. In quo puncto plures videntur affirmare te deobligatum esse denuntiationem iudicalem facere, sic Ioan. Andr. cap. novit. de iudicis. quem sequitur Villadiego tract. de hæreticis. q. 10. Repertorium Inquisitionum verbo denuntiat. vers. generaliter tamen est, & verbo tractata, vers. 2. Gundisalv. tract. de hæres. quæst. 10. n. 7. & 8. iudicæ Ioan. à Rojas singul. 3. n. 3. Decian. in tract. crimin. lib. 5. c. 20. n. 2. Ludovic. Paramus de origine sancta inquisit. lib. 3. q. 2. n. 4. Monentur, quia ad opus inutile, & nocivum nemo obligari potest, sed talis denuntiatio est inutilis, & nociva. Ergo ad illum obligari non potes. Minorem probat esse inutilem, quia iudex ex denuntiatione sic facta non procedere potest ad punitionem delicti, neque ad illius correctionem, quia quilibet bonorum effectuum supponit probationem integram delicti, quæ haberi non potest. Est etiam talis demonstratio nociva delinquenti, siquidem infamatur nullo fructu ex infamatione obtento.

Tenenda tamen est tanquam certissima communis sententia, hunc hæreticum, & apostatam te obligatum esse denuntiare, sic plures relatis docent Azor. tom. 1. lib. 8. cap. 19. q. 8. Sanchez lib. 2. in Decalog. c. 22. sine Simancas tit. 19. Rojas singul. 13. n. 19. & 20. Suarez disp. 20. sect. 4. Bonacina disp. 2. quæst. 2. punct. 1. num. 9. Sigismundus Scaccia de iudic. cap. 56. Fama c. de hæres. q. 197. §. 2. n. 36. Augustinus Batbola 3. part. allegat. 96. n. 51 in medio. Ratio sumitur à contrario fundamentum, quia talis denuntiatio est necessaria resp publicæ, & ipsi delinquenti ergo est facienda. Antecedens quoad primam partem probat, quia per denuntiationem impeditur, ne hæresis serpet, nec alios infectet. Tum, quia facta denuntiatione iudex procedere potest ad inveniendum de tali delinquenti, ut dixit Farinac. de hæres. q. 185. n. 64. potestque ipsum denuntiatorem in testem criminis commisi recipere, quia eius testimonium iniquum esse non potest, siquidem in delictum non est committendum in iniuriam denuntiantis, sed in contumeliam creaturæ, neque in suum commodum potius, quam aiorum creditur. Farinac. alios refert supra n. 32. Simanc. tit. 19. n. 17. Suarez disp. 20. sect. 4. n. 9. tu etiam, quia hæreticus videns se esse denuntiatum, vel denuntiandum esse, quantumvis occultissime hæresim manifestet, continebitur tunc correctio, & supplicium. Ex qua ratione probatur ipsi etiam delinquenti denuntiationem vtillem esse; tum quia continetur à

Erd. de Castro Sum. Mor. Pars I.

peccato committendo, tum quia à peccato commisso hac via revocari potest. Neque obstat denuntiatorem, qui delictum improbabile defert, reputari calumniatorem, & de iure denuntiatorem probare debere, & ei assiltere, quia loco accusatoris habetur. I. ab accusatore. §. denuntiatore. ff. ad Turpillianam, & tradit Rep. verbo denuntiat. vers. an eo ipso. Vmbert. Locat. in iudic. inquisit. eodem verbo denuntiat. n. 1. Non, inquam, obstat, quia licet de iure denuntiator teneatur probare denuntiationem: ex consuetudine tamen contrarium servatur, & facit cap. super his de accusationib. quia denuntians potest dicere solo zelo boni communis motus delictum declarare, quod præcipue locum habet in delicto hæresis ob eius grauitatem, & periculum infectionis, & bonum commune: & ita tradit Eymex director. 3. part. de secundo modo procedendi in causa fidei, n. 68. in princip. & ibi Pegna comment. 15. Scaccia in tractat. de iudic. caus. cap. 7. n. 4. Ludovic. à Paramo de origine sancta inquisitionis, lib. 3. quæst. 8. n. 21. c. 12. Suarez disp. 20. sect. 4. num. 3. Aduerto obligationem huius denuntiationis esse de hæretico proprio, qualis est pertinax, non de illo, qui per ignorantiam, vel merum in hæresim incidit, & de quo præsumitur ceterò potes monitum corrigendum statim esse, sic Toler. lib. 4. summ. cap. 5. n. 1. Farinacius de hæres. quæst. 197. §. 2. n. 39. Bonacina disp. 2. de censuris, quæst. 6. punct. 1. n. 20. Ex qua doctrina infer non esse denuntiantium concionatorem aliis religiosum, qui ex incuria, aut inconsideratione aliqua inter concionandum minus consona protulit, quia non præsumitur iudicio Ecclesiæ voluisse se opponere; excipe, nisi tibi contrarium constaret, sic Bonacina supra num. 21.

Quomodo autem hæc denuntiatio facienda est, breuiter, & optime explicuit Pegna supra dicto comm. 15. potest enim fieri verbo, vel scripto, prout denuntians magis placuerit, sic Iulius Clarus in practic. crimin. §. fin. q. 7. vers. vltimus. quæro. in fine, Farinacius n. 57. Suarez disp. 20. sect. 4. n. 3. & ita vltus obicitur. Neque necessarium est, ut coram testibus depositio, & denuntiatio fiat; sufficit si inquisitor medio Secretario illam recipiat. Aduertendum summopere est, si denuntiatio aliqua per epistolam fiat, in qua denuntians nomen suum non subscripsit, non debere, nec posse Inquisitorem ad inquirendum, aut examinandum testes procedere, etiam si in schedula testes aliqui fuerint nominati, quia illa denuntiatio est nullus effectus, & reputanda, ac si facta non esset, aliis ania improbus daretur infamandi religiosos viros; sola enim examinatio testium, & inquisitio circa specialem personam est quedam illius infamatio, sic Farinacius quæst. 185. n. 68. cum Simanca in enchirid. violata religionis tit. 22. rubr. de inquisit. ordin. n. 8. Latio Zebio in sum. 1. part. tit. de fide. rubr. de hæres. cap. 11. n. 12. vers. declaratur Ludovic. Param. de origin. inquisit. lib. 3. q. 6. n. 97. & seqq.

Restat examinare, an aliquando ab hac denuntiatione facienda excuseris? Circa quod quadruplex venit agitando quæstio. Prima, an excuseris, si per correctionem fratrem, vel denuntiationem Evangelicam credas hæreticum emendandum, vel forte iam emendatus sit. Secundo, si sub decreto delictum accepisti. Tertio, si tibi ex denuntiatione damnum immineret. Quarto, si aliquod sit tibi prius egiur à iure concessum. Circa primam quæstionem videnda sunt, quæ generaliter dicimus in tit. de charit. disp. de correct. fratrum p. 13. 14. & 15. Quapropter quæ huic loco propria sunt, breui adnotabo. Plures Doctores negant te posse denuntiationem iudicalem facere, si delictum occultum est, (de hoc enim loquimur), & speras correctione secreta emendandum: sic tenent Gondalvus tit. de hæret. q. 10. n. 6. Repert. inquisit. verbo denuntiat. vers. an quædo proceditur. Decian. in tract. crimin. lib. 5. cap. 50. n. 3. Martinus Deltio lib. 5. de inquisit. magic. sect. 4. Mouentur, quia denuntiatio in tali delicto fieri non potest ad punitionem delinquentis, sed ad illius correctionem, & ad præseruationem damni resp publicæ imminenti: sed hic finis obtineri speratur per correctionem. Ergo non est tunc adhibenda iudicialis denuntiatio. Probo consequentiam: tum quia Christus Dominus tunc dixit Ecclesiæ delictum proximi manifestandum esse, quando proximus correctionem secretam non audit; tum quia charitas obligat medicinam delinquenti adhiberi, cum minori, quæ fieri possit, iactura.

Nihilominus communior sententia & resp publicæ melior est, ac proinde seruanda; quæ affirmat te debere omnia correctione hæresim occultæ Inquisitoribus fidei manifestare: tenet hæc sententiam expressè Simancas de catholic. institut. tit. 19. rubr. de denuntiat. n. 10. & seqq. in enchirid. tit. 23. rubr. de denuntiat. n. 5. & seqq. Sigismundus Scaccia de iudicis, cap. 16. n. 3. Rojas tractat. de hæres. 2. part. assert. 3. & in singularib. fidei, singul. 3. n. 11. & singul. 5. n. 21. Pegna direct. inquisit. 2. part. comment. 2. ad c. qui alios de hæretic. vers. quod si queratur, & comment. 18. ad c. qualiter & quando de accusationib. circa finem. Tolet. de instrum. sacerdot. lib. 4. c. 5. n. 1. vbi solum excipit peccantem ex iure contra aut ex metu, non ex malitia. Ioan. Azor institut. moral. tom. 1. lib. 8. cap. 19. q. 9. Bannes 2. 2. q. 11. n. 4. vers. se i circa solutionem Suarez disp. 20. sect. 4. n. 11. Farinac. de hæres. q. 197. n. 39. Bonacina disp. 2. q. 6. p. 1. n. 20. Ratio est nam

DE
ASTRO
IA
LAD
TON
IV

nam licet in aliquo casu speretur delinquentis emendatio se-
creta correctione, vel denunciatione Euangelica: ac regulari-
ter præsumi non potest, sed potius credendum se correctum
dissimilaturum, vt sic facilius delinquat, & errores diffundat;
sed ob hoc periculum boni communis potest Ecclesia præci-
pere; vt sibi delicta immediatè denuntientur. Ergo posito tali
præcepto tenetur quis peccata delinquentis omnia correctione
denuntiare, quantumvis expectetur correctio in aliquo spe-
ciali casu, quia tunc finis legis non cessat absolute. Hoc autem
præceptum ab Inquisitoribus fidei ponitur, vt testantur Pegna,
Simancas, & alij Doctores, & videtur constare ex tenore edi-
cti communiter publicati. Ergo. Neque obstat ratio contraria.
Fateor denunciationem illam fieri præcipue ad correctionem
delinquentis; sed quia raro, vel nunquam hæc correctio obri-
neri potest per fratrem correctionem; merito Ecclesie iu-
dices in defensionem fidei præcipiunt ea non obstante deli-
ctum manifestare. Neque aduersus hoc præceptum pugnat
præceptum à Christo Domino latum de correctione fratrum
præmittenda: tum quia Christi præceptum est de peccatis,
quæ non vertunt in damnum commune, & tertij, quod satis
constat ex illis verbis, *si peccauerit in te*: tum quia loquitur
spectatis rebus secundum se; secus vero si ob commune bonum
ex aliqua lata esset, quæ casus communiter contingen-
tes respiciet: tunc enim bonum commune particulari est præ-
ferendum; & potius spectandum est vitare periculum boni
communis communiter contingens, quam in vno, vel alio
casu vitare damnium alicuius delinquentis.

6 Sed quid si iam emendatus delinquens sit, debes ne
tunc denuntiare? Afirmat Suarez *suprà*, & mouetur quia præ-
ceptum denunciationis non est ob specialem correctionem delin-
quentis tantum; sed præcipue ob correctionem publicam;
& securitatem fidelium, qui finis non videtur obtentus delin-
quentem emendato, nisi etiam ab Inquisitoribus sit correctus, &
punitus.

7 At si delictum occultum fuit, & tibi constat delinquentem
esse emendatum, damnumque reparatum; credo te non
posse denunciationem iudicalem facere, quia in tali delicto
non potest puniri à iudicibus intendi, ex *c. inquisitionis, §. ter-
tio, de accusat.* Ratio est, quia punitio intenditur in satisfac-
tionem iniuriæ factæ reipublice delinquentis criminis, ubi au-
tem crimen est occultum, cessat iniuria reipublice, & conse-
quenter eius satisfactio. Restat ergo, vt solum emendatio delin-
quentis, & reparatio damni facti intendatur. Ergo si totum hoc
præsupponitur factum, vel non est locus, vt fiat, quia iam delin-
quens e vita discessit, cessabit obligatio denunciationis, siqui-
dem cessat finis illius. Neque obstat ratio contraria, quia nego
finem denunciationis in delictis secretis esse correctionem pub-
licam, quia cum non sit publicè damnium factum, non est
cur publice corrigatur. Securitas autem fidelium, si delinquentis
sufficiens emendatus sit, obtinetur. Et ita tradit Emanuel Sà
verbo denuntiatio, in vtraque editione, specialiter in Romana,
cum Toletto, Soto, & Nauaroto.

8 Adde in casu dubio, an iudex ad satisfactionem reipub-
licæ, & delicti commissi vindictam, præcipue ad delinquentis
correctionem procedat? Probabilis esse procedere ad cor-
rectionem delinquentis: tum quia hic finis benignior est, & Ec-
clesiæ conuenientior: tum quia procedit per censuras, quæ ad
delinquentis correctionem præcipue ordinantur, sic *Amala de
censuris, 2. p. disp. 5. dub. 4.* Suarez *de censur. disp. 20. sect. 2. n. 8.*
Filiucius tract. 14. cap. 2. q. 1. n. 28. §. 30. Bonacina *disp. 2. de
censuris, q. 6. punct. 1. n. 18. sine.* Barbofa *3. p. allegat. 96. n. 69.*

9 Circa secundam questionem quando sub decreto hære-
sim accepisti, an tunc possis, & tenearis manifestare, ac si casu
cognouisses? In qua te tenendum est, excepto sigillo sacra-
mentæ Penitentię, te obligatum esse hæreticum pertinacem
manifestare, quantumvis sub secreto iurato hæresim cogno-
ueris, argum. text. in *cap. intimauit, de testibus, §. in c. non est
obligatorum, de reguli. iur. in 6.* Ratio est, quia te obligare
non potes seruare secretum in detrimentum fidei bonique cõ-
munis; est enim illicita talis obligatio, & contra ius naturale, &
iuramentum de tali obligatione seruanda, nullum est, vt pote
dere illicita. sic pluribus relatis Lazarus *de monitoriis, sect. 2.
quæst. 16. num. 6.* Bonacina *disp. 2. quæst. 6. punct. 1. num. 7.
sine, §. n. 23.* Franc Pegna *in direct. 2. p. comment. 18. ad cap.
qualiter, §. quando, de accusationib. vers. §. obligatio de-
nuntiandi.* Ioan. à Rojas *singul. 3. num. 23. §. seqq.* Farinae.
de hæresi, q. 197. §. 2. n. 50. Suarez *disp. 20. sect. 4. num. 16. §. 17.*
Augustinus Barbofa *3. p. allegat. 96. num. 63.*

10 Circa tertiam questionem, seu exculationem, an ratione
damni emergentis excusetis à denunciatione faciendâ? Ali-
qui Doctores non infirmè notæ affirmant, si graue damnum
timeas te excusatum fore, quia præcepta diuina, & Ecclesia-
stica cum tanto rigore non obligant; quare si ex denunciatio-
ne timeas iacturam grauem in te familiari, honore, vel vita,
excusaris à denunciatione. Et confirmari potest, si cum aliis
crimen hæresis commisit, etiam si tu ab ea desistas, non tene-
ris socios criminis denuntiare, quia obligaris denuntia-
re te ipsum. Ergo quoties damnium tibi immineret ex denun-

tiatione, cessare potes à denunciatione faciendâ.

Ceterum in hac parte prudentia opus est, neque debes tuo
consilio duci, sed alieno; attendere enim debes noueruntur,
quod reipublice obuenire potest ex omnia denunciatione: nam
si hoc grauius est, neque alia via impediri potest, nisi denun-
tiatione factâ, sine dubio tenebis bonum commune tuo priuato
præferre, & tradit Rojas *singul. 3. n. 30. vers. §. septimo ampli-
atur.* At si aliqua alia via damnum commune impediri potest, vel
non est ita graue, vt longè præponderet tuo speciali damno,
non videris teneri denunciationem facere, sic Franc Pegna *2.
part. direct. q. 53. cõm. 78. vers. at non videtur.* Sigismund, Scac-
cia *de iudic. c. 56. n. 4.* Farinae *de hæresi, quæst. 197. §. 2. n. 13.*
August. Barbofa *3. p. allegat. 96. num. 70.* vbi relato Antonio
Genuef. Vgolno, Possu, dicit: Nemo tenetur denuntiare, nec
testificari, quando probabiliter timet sibi aliquod graue dan-
num spirituale vel temporale, siue inimicitiam capitalem
euenturam ex reuelatione consentit Bonacina *de censuris,
disp. 2. quæst. 6. punct. 1. n. 5.* Ratio est supra tacta, quia lex Do-
mini suauis est, eiusque præcepta leuia.

11 Ex qua doctrina infero te non esse obligatum regulariter
socios tui criminis manifestare, quia non es obligatus manife-
stare te ipsum, & sine dubio te ipsum manifestares, & manife-
stato socio tui criminis, quia ille manifestatus, & à te denuncia-
tus, debet interrogari fortiori ratione te manifestare, cuius tu
ipsus, sic Suar. *disp. 20. de fide sect. 4. n. 19.* Dixi te nõ esse obliga-
tum manifestare socios criminis, intelligo denunciationem,
& expositionem testis legitimi: secus si per teus interrogaris,
quia tunc deberes socios manifestare; quia deberes integre
tuum de iudicio confiteri. Sic Suar. *ex supra*, cum Nauar. *suprà*,
c. 18. n. 58. Sayro *in clau. regia, lib. 12. cap. 19. n. 29.*

12 Secundo infero, quid dicendum, an tenearis propin-
quos hæreticos, & sanguine iunctos denuntiare?

Responsio communis est, te obligatum esse, quia bonum rei-
publice præponderare debet speciali. Et videtur satis colligi ex
Deut. 13. vbi tanquam lex à natura indicta dicitur: *Si tibi per-
suasere voluerit frater tuus, filius matris tue, aut filius tuus,
vel filia, sive uxor, que est in sinu tuo, aut amicus, quem dis-
gu vt animam tuam, clam dicens, Eamus, & seruiamus diis
alienis, &c. non misereris, vt occides eum.* Fateor huiusmodi
verba solum probare te obligatum esse denuntiare, si propin-
quos voluit te percutere; secus si sibi ipsi damnosus est. At
quia hoc crimen raro contineri potest, ne alios incitaret,ideo ex
illis verbis sufficienter colligitur obligatio propinquos denun-
tandi. Adde obligationem non tam orti ex propria iniuria,
quàm ex iniuria religioni factâ, & quæ faciendâ timetur.

13 Solum est inter Doctores aliqua controversia, an filius
possit, & teneatur partem hæreticum denuntiare? Negant Si-
mancas *de cathol. institut. tit. 29. n. 47. §. seq. & tract. de parte
hæretico, n. 14. §. seqq.* Mouetur, quia in supra dicta lege Deute-
ronomij, nulla est facta mentio de filio respectu patris: tum
quia reuerentia debita patri videtur præponderare cuiuslibet alie
obligationi, tum denique, quia credit talis denuntiatio in graue
si ij detrimetur, redditur infamans, priuatur bonis, &c. Supra-
dictam sententiam limitat Simancas *lib. 2. n. 43. §. seqq.*
§. in supra dicto tract. n. 41. tripliciter. Primò, vt intelligatur
non teneri filium denuntiare partem hæreticum, bene tamen
posse. Secundo nisi interrogetur à iudice, & præcipiatur. Sio iu-
ramento, quia tunc debet hæresim propagare. Tertiò nisi hæresim
partem peccati reipublice inueniat. Ioan. viciò à Rojas *sin-
gul. 12. n. 3.* admittit filium esse obligatum partem denuntiare,
si pater ad hæresim filium induxit, secus si non inducatur.

14 Ceterum probabilis credo filium obligatum esse denun-
tiate partem hæreticum, si alia via impedire eius peccatum
non potest, sic Castro *de iusta hæreticorum punitione, lib. 2.
cap. fin. Mascard de probationibus, lib. 2. concl. 857. n. 18. §. seqq.*
Paramus *de origine sanctæ Inquisitionis, lib. 3. q. 8. n. 83.* Lælius
Zochius *in summ. 1. part. tit. de fide, rubr. de hæresi, cap. 11. n. 12.
vers. c. secundo ampliat.* Farinae *de hæresi, q. 197. n. 40.
§. 42. sine, §. quæst. 54. n. 174.* Pegna *lib. 2. direct. cõm. 15. ad
cap. litteras.* Suarez *de fide, disp. 20. sect. 4. n. 21.* Tolet *lib. 5. cap.
1. n. 10.* Bonacina *disp. 2. de censuris, q. 6. punct. 1. n. 5.* Augustinus
Barbofa *de potestate Episcopij, 3. part. allegat. 96. n. 56.* &
alij ab eisdem relato. Ratio est, quia damnium commune spe-
ciali est præferendum, neque contra reuerentiam debitam pa-
tranti est, eius vilitatem spiritualem querere, & peccata impe-
dire, & (vt dicit Pegna) potius Deo, quàm parentibus obedien-
dum est, *cap. relatum, de sent. excom. §. c. quisquis metu 11. q. 3.*
Nam si licet partem impugnantem patriam impune inter-
dicere. *l. minimè ff. de relig. §. sumptibus funer.* multo magis eun-
dem Catholica fidei reum licebit denuntiare.

15 Addit autem optime Pegna supra dicto loco filium de-
ferentem partem hæreticum, à pomis in hæreticorum filios
iure statutus ob præmium delationis lib. rari, argum. *l. qui-
quis, §. vltim. C. ad legem Iuliam maiest.* Ne huiusmodi scelus
ex defectu delationis maneat impunitum, quod definiuit Fede-
ricus Imperator *in l. commissi nobis ex ius,* quam legem Inno-
centius IV. postea probauit, in Bulla edita anno 1152. incipien-
te, *Chã aduersus,* pro vt refert Pegna *in vltima parte direct. 2.
fol.*

fil. mibi 9. confentit h's Castro lib. 2. cap. 26. Suarez disp. 20. sect. 4. num. 22. Deinde notandum patrem sic a filio delatum iniuriis esse puniendum; ne scilicet ipse filius in patre puniatur. Rojas singul. 12. n. 6. Farinac. q. 197. n. 45.

16 Sed quid dicendum de vxore respectu mariti, & de cõtra, an teneatur maritum hæreticum denuntiare? Videtur non teneri, quia reputatur vna caro, vnaque persona, & sicut nullus se ipsum prodere obligatur, neque obligandus videtur prodere sic coniunctum. Ita Pegna in direct. 2. part. 9. §. 53. comment. 78. vers. at non videtur. Farinac. de hæresi, quæst. 198. n. 49. fine; §. 13. Bonacina disp. 2. de censuris, quæst. 6. punct. 1. n. 4. Cante- rini in quæst. crimin. rubr. de hæresi, cap. 1. n. 2. vers. ex qua quidem glossa. Barbosa 3. part. allegat. 96. n. 59. Cæterum hoc credo intelligendum esse, quando vxor timeret ex tali reuelatione sibi a marito mortem parari, aut aliud graue damnum expectari; secus si hæc præcaueri possit.

17 Circa quartam questionem, an ob priuilegium iuris excusetur a denuntiatione facienda? Breuiter respondere possumus nequam esse excusatum, denuntiationem facere de hæresi, quæ alia via commode impedi non potest. Hæc autem denuntiationi vel faciendæ est tribunali Inquisitorum, si persona denunciata illi subditus, sin minus coram illius superiore, qualis est saltem Summus Pontifex, quia hæc denuntiationi iudicialis, de qua loquimur, semper coram superiore faciendæ est. Verum quia contingit esse aliquas personas a iurisdictione ordinariarum iudicum exemptas, videndum est, an ratione huius exemptionis excusetur a denuntiatione faciendæ illis iudicibus, a quibus eximantur. Et primò præsupponendum est, quæ personæ eximantur, & quæ ratio vt sic possimus inquirere, an denuntiare illas tenearis.

18 Primò eximuntur à iurisdictione Inquisitorum, Episcopi, Archiepiscopi, Cardinales, Patriarchæ, &c. de quibus nec inquirere possunt Inquisitores fidei, habetur expressè cap. inquisitores de hæresi, in 6. & tradit Reper. Inquisitorum verbo Episcopi ad 2. Villadiego de hæresi, quæst. 7. Simancas de catholicis inquisitoribus, cap. 14. & omnes sub nomine Episcopi, comprehenduntur quicumque sic fuerint consecrati, etiam titulares, quia veri sunt Episcopi, & dignitate Pontificia fulgent, & tradunt supra dicti Doctores, Suarez disp. 20. sect. 4. de fide, num. 25. Adde, et si non sint consecrati, si tamen eorum electio à Sede Apostolica confirmata sit, hoc priuilegio gaudent, quia iam habent Episcopalem iurisdictionem, secus verò si solum electi sint, sic Molin. tom. 5. de iustis, tractat. 5. disp. 27. num. 19. Simancas tit. 25. num. 11. & 12.

19 Secundo ab Inquisitorum officio eximuntur nuntii, seu officiales Pontificis, dum officio funguntur, quos non possunt Inquisitores ordinarij iudicare, neque aduersus illos procedere, nisi de licentia expressa Summi Pontificis; bene tamen possunt aduersus eos inquirere, vt eorum Summum Pontificem faciant haberi in Extraragantijs Ioan. XXI. quæ incipit. Cùm Mathæus, de hæretico. Nominè Nuntiorum, seu officialium Sedis Apostolicæ solum comprehenduntur, qui in fauorem Sedis Apostolicæ, & pro causis ad illam Sedem pertinentibus deputati sunt, cum enim hæc exemptio in honorem, & reuerentiam Sedis Apostolicæ concessa sit, æquum erat, vt soli illi gauderent, qui in negotijs illius Sedis occuparentur. Quocirca, si aliquis à Sede Apostolica delegatus sit pro decidenda aliqua inter partes controversia, cuius decisiõ ad Sedem Apostolicam non pertinet, sed priorum vilitatem respicit; ij, inquam, nomine officialium gaudentium hoc priuilegio non computantur, & ita tradit relato Lopo, Decio, Pegna 3. part. direct. quæst. 26. comment. 75. Molin. tractat. 5. de iustis, disp. 28. num. 20. Sub hoc priuilegio manifestè comprehenduntur Inquisitores, quia delegati sunt à Pontifice pro causa Sedem Apostolicam maximè respiciente, quæ est fides, sic Suarez disp. 20. de fide, sect. 4. num. 26. Molin. num. 21. Pegna comment. 79. optime hæc omnia enucleantes. In Hispania autem cum omnes Inquisitores speciales sint ad nutum amobiles, facile poterit si suspectus fuerit, ab officio deponi; & tunc circa illum poterit ordinarij, & alius Inquisitor procedere. Interim tamen dum suo officio fungitur, placet Simancæ titul. 25. aduersus illum posse procedi, quia non est officialis Sedis Apostolicæ, sed subdelegatus à delegato, scilicet ab Inquisitore generali. Sed quod diximus magis receptum est.

Tertiò ab Inquisitorum officio omni aliqui religiosi erant exempti, sed iam vsus obtinuit neminem eximi, neque à suo Prætoro iudicari posse, sed remittendum esse censoribus fidei, qui accuratius causam examinant, sic Suarez sect. 4. num. 22. Pegna 3. part. direct. 9. §. 28. comment. 77.

20 His ergo suppositis, inquirimus, an tenearis hos exemptos tribunali inquisitionis denuntiare, præcipue cùm apud Pontificem non possis eos deferre? Et videtur te obligatum non esse, quia denuntiationi ordinatur ad inquisitionem, & iudicium: si igitur incapaces sunt Inquisitores, & ordinarij inquirendi, & iudicandi hos exemptos, videtur denuntiationis obligatio cessare. Cæterum credo te obligatum esse in tali casu hos exemptos denuntiare, ac si à censoribus fidei exempti non essent, iudicat Suarez disp. illa 20. de fide, sect. 4. num. 23. Molin. de Castro Sum. Mor. Pars I.

ueor, quia illa denuntiationi est effectiua remedium impediendi damnum, quod ex hæresi prouenire potest, quia remissa denuntiatione ad Sedem Apostolicam, Sedes Apostolica, si firma denuntiationi, & depositio videatur, vicesalicui committit inquirendi, & procedendi aduersus illum exemptum. Deinde censores fidei iurisdictionem, & potestatem habent ad recipiendam depositionem testium, si qui sint qui velint deponere, quod non leuiter colligitur ex cap. inquisitores, de hæretico, in 6. ibi, si scierint, vel nouerint, testium, inquam, depositionem, alijs non est scientia, quæ fidem in iudicio faciat. Ergo denuntians, est vices denuntiatoris non agat, vicem testis subire potest, & delictum exempti manifestare. Quæ omnia à fortiori procedunt, quando vel fuga timeretur exempti, vel aliquod perniciosissimum damnum in Ecclesia, eo quod errores disseminaret, & hæreticos defenderet, neque cõtereri posset: tunc enim ex benigna interpretatione legis censetur Pontifex concedere Inquisitoribus fidei potestatem capiendi talem exemptum, vt bene dicit Pegna, Molin. Simancas, & alij locis supra allegatis. In tali ergo casu clarum est te obligatum esse denuntiare, quia denuntias superiori, qui ex denuntiatione inchoare causam potest, etiam si non possit illam terminare.

21 Sed inquires, quæ sint poenæ omitterentium denuntiationem, cum ad illam teneantur?

Respondeo primam poenam esse excommunicationem: at hæc non est secundum ius commune ipso facto lata, sed ferenda. Nam extraragans Gregor. IX. quam adducit Pegna 2. part. comment. 2. ad c. qui alios, vers. diximus pag. 89. solum dicit, si quis hæreticos scierit, &c. (tudeat indicare confessori suo, vel alij, per quem credat ad notitiam sui Prælati peruenire, alioquin excommunicationis sententia percussatur, quæ verba indicant sententiam ferendam non latam. At ex edictis sancti Officij nemini est dubium in excommunicationem ipso facto referatam incidere sic omitterentem; neque ab ea absolui potest, quovisque denunciet.

Secunda poena est reddi de hæresi suspectum, ex traditis in reper. inquisitorum verbo fautores, vers. item in iudicatione, quod intelligendum est, quando nulla se potest probabilis causa excusare, vel in iudicio interrogatus veritatem celauit: sed tunc est dubium quam suspicionem contrahat? Nam Alphonsus Castro de iusta hæretico punit. lib. 2. cap. 25. in princ. dixit violentiam contrahere suspicionem, quod certe nimis rigorosum est, vt testatur Ioann. Rojas singul. 5. n. 17. & 18. Pegna 2. part. direct. 9. §. 6. comment. 81. vers. illis ex Ioanne. Farinac. de hæresi, q. 197. num. 38. Decian. tract. crim. lib. 5. cap. 30. n. 7. At credo de hæresi esse vehementer suspectum, qui veritatem nulla causa excusante occultauit; vel in iudicio rogatus scierit negauit, sic Rojas, Pegna, Farinac. supra.

Tertia poena est, esse tanquam fautores hæreticorum damnandos, sic pegna prius relatis 2. part. direct. 9. §. 4. comment. 78. vers. postremis, intelligit, vt ex sequentibus constat, dummodo nulla probabilis causa excusetur. Cæterum credo sic omitterentes denuntiationem dici non posse fautores hæreticorum, nisi saltem ex officio, vel ex iuramento præstito obligati sunt denuntiare. Sic Decian. in tract. crim. lib. 5. cap. 5. n. 35. Tolet. sum. lib. 1. cap. 16. num. 6. Vgolin. de censur. Pontificis reservatis, 2. part. in glossa fautores in princ. n. 9. Farinac. de hæresi, quæst. 197. n. 47. & 48. & facit quod tradit Pegna cum Eymar. supra. comment. 78. vers. prius. vbi concludit in hæc verba. Ergo priuati homines fautores hæreticorum erant, si cum eis incurreret ex officio eos indicare, vel comprehendere, hæc omiserint tales sunt cruce signati, quos in Hispania familiares vocantur. Idem colligitur ex Sanch. lib. 2. in Decal. c. 10. n. 15.

PUNCTUM V.

Qui reputentur credentes, fautores, receptatores, defensores hæreticorum, aduersus quos in Bulla Cœnæ clausula prima lata est Excommunicatio.

- 1 Quis reputetur credens hæretico.
- 2 An bis audiens confessionem hæretici condemnandus sit, ita quam illi credens. Distinctione resoluitur vera doctrina.
- 3 Nominè fautorum, qui intelligantur.
- 4 Quid nomine receptorum.
- 5 Quid defensorum.
- 6 Quid fautorum.
- 7 Omittere denuntiare, vel capere hæreticum, cum ex officio, non tenetur, non dicitur fautor, secus si ex officio, vel mandato Inquisitorum tenearis.
- 8 Non desunt qui existimant se fautores hæretici non esse, tamen se fauere dummodo non fauere animo fauendi hæresi.
- 9 Contrarium est probabilius, modo auxilium cedat in hæresi fauorem.
- 10 Quid si auxilium hæretico præstitis, vt à iustitia libera-